

Asia: VN/16344/2020

Lausuntopyyntö lakiluonnoksesta luottotietolain muuttamiseksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luottotietolakiin ehdotettavat muutokset liittyvät pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan, jonka mukaan maksuhäiriömerkintöjen kestoajoja lyhennetään. Konkurssiasiamiehen lausunto koskee konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjä sekä liiketoimintakieltoa koskevia säännösehdotuksia.

1. Konkurssi

Konkurssia koskevia merkintöjä ehdotetaan muutettavaksi niin, ettei uusilla maksuhäiriömerkinnöillä olisi enää vaikutusta säilytysaikoihin. Näin ollen jokaisen maksuhäiriömerkinnän säilytysaika olisi itsenäinen. Konkurssia koskevien tietojen säilytysajat luottotietorekistereissä sidottaisiin tietojen säilytykseen konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterissä.

Konkurssiasiamies pitää ehdotettuja muutoksia perusteluina. Konkurssissa on kyse itsenäisestä maksukyvyttömyysmenettelystä, eikä konkurssimerkinnöillä ole välttämättä suoranaista yhteyttä muihin maksuhäiriömerkintöihin, kuten esimerkiksi yksittäisten maksuvelvoitteiden laiminlyönteihin. Tämä sidonnaisuus voidaan hyvin purkaa ehdotetulla tavalla myös säännöstasolla.

2. Yrityssaneeraus

Pidämme perusteltuna, ettei yrityssaneerausta koskevien tietojen säilytysperiaatteisiin ehdoteta tässä yhteydessä muutosta. Nykysääntely vastaa periaatteiltaan nyt käsiteltävää ehdotusta.

3. Liiketoimintakielto

Luottotietolain 28 §:n 1 momentin 8 kohdan säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että liiketoimintakieltoa koskeva merkintä poistettaisiin myös luottotietorekisteristä, kun liiketoimintakielto päättyy. Nykyisin liiketoimintakieltoa koskevan merkinnän säilytysaika on vielä kolme vuotta siitä, kun merkintä poistetaan liiketoimintakieltorekisteristä. Säännöstä on perusteltu sillä, että ko. tietojen luovuttaminen on mahdollista salassapitovelvollisuuden estämättä vain rajattuihin käyttötarkoituksiin, eikä näitä tietoja voida luovuttaa yleisesti eteenpäin. Perustelujen mukaan ko. tietoja ei nykyisin käytännössä säilytetä luottotietolain säännöksen nojalla.

Liiketoimintakielto voidaan määrätä sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estämiseksi sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi. Kielto voidaan määrätä, kun lakisääteisiä velvollisuuksia on olennaisesti laiminlyöty tai syyllistytty rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä.

Oikeusrekisterikeskus pitää rekisteriä liiketoimintakiellosta, jossa tiedot säilytetään yleiseen käyttöön kiellon voimassaolon ajan ja sen jälkeen vielä viisi vuotta kiellon päättymisestä kuitenkin niin, että tiedot pidetään salassa muilta kuin esitutkinta-, syyttäjä- ja turvallisuusselvitystä tekevilta viranomaisilta. Alun perin säännöstä ORK:n säilytysaikoja pidemmän säilytysajan mahdollistamisesta on perusteltu luottotietojen käyttötarkoituksella, joka poikkeaa viranomaisen pitämän rekisterin käyttötarkoituksesta (HE 241/2006 s. 50). Tiedolla päättyneestäkin liiketoimintakiellosta voi olla pitkään merkitystä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Konkurssipesiin liittyvässä valvonnassa pesänhoitaja ja konkurssiasiamies joutuvat tutkimaan konkurssin menneen yrityksen historiatietoja ja toimintaa taaksepäin ja sitä, ketkä ovat tosiasiallisesti osallistuneet konkurssiyhtiön hallintoon. Tällöin voidaan tarvita tietoa jo päättyneestä liiketoimintakiellosta, jotta tiedetään, onko tuolloin voimassa ollut liiketoimintakieltoa rikottu. Mitä pidempään tietoa säilytetään, sitä tehokkaampaa on valvonta.

Sanna Marinin hallituksen ohjelman 10.12.2019 liitteessä 4 on lueteltu harmaan talouden vastaisia toimia. Liiketoimintakieltomerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen sopii huonosti esimerkiksi seuraavien toimien kanssa: 6. Yritystietojärjestelmää (YTJ) voidaan laajentaa sisältämään nykyistä kattavammin tietoja yritysten keskeisten velvoitteiden hoitamisesta, ja 7. Arvioidaan viranomaisten toimivaltuuksia ja tietojenvaihtosäännöksiä, jotta saatetaan rikostaustatiedot paremmin eri viranomaisten käyttöön harmaan talouden valvonnassa. Nämä hankkeet on otettu osaksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaa vuosille 2020–2023.

Koska liiketoimintakiellolla on merkittävä asema vakavan talousrikollisuuden torjunnassa, esitän harkittavaksi, ettei kieltomerkinän säilytysaikaa tässä vaiheessa lyhennettäisi. Liiketoimintakiellon määräämisen tarkoitus ja vaikutus on osaltaan myös ennaltaehkäisevä. Säilytysaikojen lyhentäminen on siten yleisesti ottaen ristiriidassa merkinnän säilyttämisen tarkoituksen sekä liiketoimintakiellon tarkoituksen ja tavoitteiden kanssa.

Vaikka muutosehdotuksen kohteena olevien tietojen käyttö luottotietotoimijoiden tarjoamina olisi tällä hetkellä vähäistä, uusia käyttötarkoituksia voi tulla viranomaisyhteistyön tehostuessa. Ehdotus ei tältä osin näyttäisi myöskään liittyvän hankkeen taustalla olevaan eduskunnan lausumaan, joka on annettu kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisen yhteydessä ja koskee maksuhäiriömerkintöjen perusteena olevien maksujen suorittamista. Liiketoimintakiellossa on kyse muusta. Konkurssiasiamiehen mielestä luottotietolain 28 §:n 1 momentin 8 kohdan muuttamiselle ei ole perusteita.

Konkurssiasiamies Helena Kontkanen

Kontkanen Helena
Konkurssiasiamiehen toimisto - Konkurssiasiamies Helena Kontkanen